

Hz. Peygamber'in Ağaç Unsurunda Tezahür Eden Mucizeleri

The Prophet's Miracles Occuring in the Tree Element

Hikmet AKDEMİR

Prof. Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslami Bilimler Bölümü, Tefsir Anabilim Dalı Prof. Dr., Hitite University, Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Studies of Exegesis Çorum / Türkiye hikmetakdemir@gmail.com, ORCID: [0000-0002-0090-4574](https://orcid.org/0000-0002-0090-4574)

Makale Bilgisi	Article Information
Makale Türü – Article Type	Research Article/Arařtırma Makalesi
Geliř Tarihi – Date Received	16 Eylül / September 2022
Kabul Tarihi – Date Accepted	12 December / Aralık 2022
Yayın Tarihi – Date Published	28 December / Aralık 2022
Yayın Sezonu	December / Aralık
Issue - Sayı	14

Atıf / Cite as: AKDEMİR, Hikmet. "Hz. Peygamber'in Ağaç Unsurunda Tezahür Eden Mucizeleri". *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi – Katre International Human Studies Journal* 14 (December/Aralık 2022), 72-95. <https://doi.org/10.53427/katre.1176567>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/katre/policy>

Published by İstanbul İlim ve Kültür Vakfı / Istanbul Foundation for Science and Culture, İstanbul, Türkiye.

CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>) /
This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Hz. Peygamber'in Ağaç Unsurunda Tezahür Eden Mucizeleri

(*Mu'cizât-ı Ahmediye Risalesi'nin Dokuzuncu ve Onuncu İşareti'nde*
Yer Alan Rivayetlerin Kaynak Tahlili)

Hikmet AKDEMİR

Öz

On Dokuzuncu Mektup ya da diğeri adıyla "*Mu'cizât-ı Ahmediye (s) Risalesi*" Bediüzzaman Said Nursi'nin telif ettiği "*Mektubat*" adlı eserinde Hz. Peygamber'in (s) mucizelerinden bahseden bölümdür. Bu mucizelerden ağaçla ilgili olan rivayetler, söz konusu mektubun Dokuzuncu ve Onuncu İşaret'inde yer almaktadır. Dokuzuncu İşaret'te sekiz ayrı rivayet mevcut iken Onuncu İşaret'te sadece hanînü'l-ciz'/kuru direğin ağlamasına dair rivayet zikredilmektedir.

Birinci misal olarak zikredilen ilk rivayete göre müşrikler davetini reddedince Hz. Peygamber (s) "Ey Allah'ım! Bugün bana öyle bir mucize göster ki bundan böyle davetimi reddedenlere aldırış etmeyeyim!" diye dua eder. Allah tarafından kendisine "Bir ağacı çağır!" denir. O da bir ağaç çağırır. Ağaç toprağı yarararak onun huzuruna gelir ve ona selam verir. Sonra Hz. Peygamber (s) ağaca geri dönmesini emreder ve ağaç yerine geri döner. Kendisine verilen bu mucize ile teselli bulan Hz. Peygamber (s) "Artık bundan sonra kavimden beni yalanlayan kimseye aldırılmazım." der. İkinci misaldeki rivayet, bir bedevinin Hz. Peygamber'e gelip Müslüman olduğunu söylemesi ve yakini artsın! diye bir delil istemesi üzerine gösterilen mucizeyi anlatmaktadır. Bedevi Hz. Peygamber'den bir ağacı çağırmasını ister. İstedığı mucize gerçekleşince Bedevi "Tamam, yeter, yeter!" der. Hz. Peygamber (s), toprağı yarararak huzuruna gelip selam veren ağaca geri dönmesini söyler. Ağaç geldiği gibi gerisin geri döner ve yerine yerleşir. Bediüzzaman'ın üçüncü misal olarak naklettiği rivayete göre Allah Resûlü (s) def-i hâcet için başkalarının görmeyeceği korunaklı bir yer yapmak ister. Bu amaçla iki tane ağacı dallarından tutarak sürükleyip götürür ve "üzerimde birleşiniz!" buyurur. Bunun üzerine iki ağaç bir araya gelerek dallarıyla dışarıdan gözükmeyecek bir mekân oluştururlar. Dördüncü misaldeki rivayet canlı ağaçların yerlerinden çıkarak birleşmeleri ve taşların duvar oluşturmasıyla meydana gelen mucizedir. Hz. Peygamber (s) Üsâme b. Zeyd'e "Git ve ağaçlara 'Allah Resûlü'nün (s) haceti için birleşin!' de!" buyurunca o da emri yerine getirir. Bunun üzerine ağaçlar yerlerinden çıkarak birleşir, taşlar da üst üste dizilip bir duvar oluşturur. Hz. Peygamber (s) ihtiyacını giderdikten sonra Hz. Üsâme'ye "Onlara söyle, ayrılınsınlar!" der. O da kendisine söyleneni yapınca ağaçlar ve taşlar birbirlerinden ayrılıp tekrar eski yerlerine gider. Beşinci rivayet, Tâif gazvesinde meydana gelen bir mucizeden söz etmektedir. Bu rivayete göre Hz. Peygamber (s) Tâif gazvesinde geceleyin at üzerinde giderken bazen hafifçe uyukluyordu. Böyle bir uyuklama esnasında önündeki sidre ağacını fark edemez. Atı ile tam ağaca çarpacağı sırada ağaç ortadan ikiye ayrılıp yol verir ve Hz. Peygamber (s) atıyla o ağacın içinden geçer. Altıncı rivayet, bir seferde "talha" ya da "semure" türünden bir ağacın yerinden çıkıp Hz. Peygamber'in (s) huzuruna gelerek onun

etrafında döndüğünü ve ona selam verdiğini anlatmaktadır. Yedinci rivayet, Nusaybin cinlerinin ihtida için Hz. Peygamber'e (s) geldiklerinde bir ağacın bu durumu ona bildirdiğinden bahsetmektedir. Dokuzuncu İşaret başlığı altındaki son misal olan sekizinci rivayet, yukarıdaki örneklere benzer bir olayı şöyle dile getirmektedir: Hz. Peygamber (s) bir bedeviye "Şu ağacın dalını çağırırsam, yanıma gelse iman eder misin?" diye sorar. Bedevi "Evet" deyince Allah Resûlü (s) ağacın dalını çağırır. Ağacın dalı yerinden koparak gelir. Hz. Peygamber (s) emir verir, dal tekrar yerine döner.

Bediüzzaman hakiki mütevatir olan "kuru direğin ağlamasına" dair rivayeti yukarıda değindiğimiz gibi Onuncu İşaret adında ayrı bir başlık altında ele alır. Birçok sahabe tarafından pek çok tarikle nakledilen bu meşhur rivayet şu şekilde özetlenebilir: Hz. Peygamber (s) Mescid-i Nebevî'de kuru bir hurma direğine dayanarak hutbe okurdu. İnsanların kendisini daha iyi görmesi ve dinlemesi için bir minber yapılır. Hz. Peygamber (s) hutbe irat etmek için o minbere geçince hurma direği ondan ayrıldığı için içini çekerek ağlamaya başlar. Onun ağlama sesini mescitteki herkes duyar. Hz. Peygamber (s) minberden iner, hurma direğinin yanına gelir ve onu teselli eder; onunla konuşur, talebi üzerine onu cennette dikeceğine dair söz verir.

Bediüzzaman bu rivayetleri naklederken bazen bir ya da birkaç kaynak ismi belirtir. Bazen de herhangi bir kaynak belirtmeden bunların sahih bir nakille geldiğini söylemekle yetinir ve sadece hadisin ilk ravisini zikreder. Klasik usule göre yazılan eserlerde genellikle rivayetin sahibi ya da kitabın ismi kaynak olarak zikredilir, günümüzde olduğu gibi detaylı bir kaynak tanıtımına yer verilmezdi. Bediüzzaman Said Nursi de eserlerini klasik usûle göre telif ettiği için çoğunlukla rivayetlerin bab isimlerini, kaynağın sayfa numarasını zikretmemiştir. Ancak rivayetlerin bu şekilde kaynaklarının gösterilmesi hususu, günümüzde önem kazanmış, ilmî eserlerde kaynakların ayrıntılı bir şekilde gösterilmesi, mutlaka uyulması gereken bir teamül haline gelmiştir. Bu sebeple Bediüzzaman Said Nursi'nin eserlerindeki söz konusu eksikliğin giderilmesi bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Dolayısıyla doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu makalenin amacı, Bediüzzaman'ın Hz. Peygamber'in (s) ağaç unsurunda tezahür eden mucizelerine dair naklettiği rivayetlerin kaynaklarını tespit etmektir. Yapılan analiz ve değerlendirmeler ışığında söz konusu rivayetlerin sahih hadis ve erken dönem Siyer kaynaklarında yer alan rivayetlerle birebir örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Rivayet, Mucize, Said Nursi, Risale-i Nur, Ağaç mucizesi.

The Prophet's Miracles Occurring in the Tree Element

Abstract

The Nineteenth Letter, also known as the "Mu'cizât-ı Ahmadiyya," is written by Badiuzzaman Said Nursi in his work "Letters." This is the part that talks about the miracles of the Prophet. The narrations about the tree, one of these miracles, are included in the Ninth and Tenth Signs of the aforementioned Letter. While there are eight narrations in the Ninth Sign, only "hanînü'l-ciz"/crying of a dry pillar in the Tenth Sign narration is cited.

According to the first narration mentioned as the first example, when the polytheists rejected his invitation, The Prophet said, "O Allah! Show me such a miracle today that from now on I will not mind those who reject my invitation!". "Call a tree!" is called to him. He summoned a tree. The tree came before him by breaking through the soil and greeting him. Then The Prophet ordered the tree to return, and it returned to its place. Finding solace in this miracle given to him, The Prophet said, "From now on, I will not care for anyone from my people who denied me." The narration in the second example is that a Bedouin asked for proof. He asked the Prophet to call a tree. When the miracle he wanted to be came true, the Bedouin said, "Okay, enough, enough!". The Prophet told him to return to the tree before him by splitting the soil and greeting him. The tree returned as it came and settled in its place. According to the narration that Nursi narrates as a third example, the Messenger of Allah wanted to make a sheltered place for relieving himself, which others would not see. For this purpose, he dragged two trees by their branches and commanded, "Gather around me!". Thereupon, two trees came together and formed a place that could not be seen from the outside with their branches. The narration in the fourth example is a miracle about living trees' coming together and stones' forming a wall. The Prophet, Usama b. He told Zayd, "Go and say to the trees, 'Gather for the need of the Messenger of Allah!'" When he ordered, he fulfilled the order. The trees came out of their places and united, and the stones were stacked on top of each other to form a wall. After the Prophet fulfilled his needs, he said to Usama, "Tell them to leave!" says. When he did as he was told, the trees and stones separated from each other and returned to their old places. The fifth narration speaks of a miracle in the Taif expedition. According to this story, While the Prophet rode a horse at night during the Taif campaign, he sometimes fell asleep. During such a slumber, he cannot notice the cedar tree in front of him. Just when he was about to hit the tree with his horse, the tree split in two and gave way, and The prophet rides through that tree with his horse. The sixth narration is that a tree of the type "talha" or "semura" came to the presence of the Prophet and turned around him, and greeted him. The seventh narration is that when the jinn of Nusaybin came to the Prophet for conversion, a tree informed about this information to the Prophet. The eighth narration, which is the last example under the title of The Ninth Sign, expresses an event similar to the examples above: The Prophet asked a Bedouin, "Would you believe if I called the branch of that tree and it came to me?" he asks. When the Bedouin said "Yes," the Messenger of Allah called the branch of the tree. The branch of the tree comes by breaking off. The Prophet ordered, and the branch returned to its place. As mentioned above, Nursi dealt with the true mutawatir narration of "the weeping of a dry pillar" under a separate title called The Tenth Sign. This famous narration, which many Companions narrated in many ways, can be summarized as follows: The Prophet used to deliver a sermon leaning on a dry date pole in the Masjid al-Nabawi. A pulpit is built so people can see and listen to him better. When the Prophet went to the pulpit to deliver a sermon, he began to sigh and weep because the palm pole broke away from him. Everyone in the mosque heard his crying. The Prophet descended from the pulpit, came to the palm pillar, consoled him, and promised to plant her in heaven at his request. While conveying these narrations, Nursi sometimes mentions one or more sources. Sometimes, without citing any source, he is content to say that they come with an authentic narration and only mentions the first narrator of the hadith. In the works written according to the classical method, the owner of the narration or the book's name were usually mentioned as the source, and a detailed source introduction was not included as it is today. Since Nursi wrote

his works according to the classical method, he mostly did not mention the titles of the narrations and the page number of the source. However, the issue of showing the sources of the narrations in this way has gained importance today, and showing the sources in detail in scientific works has become a tradition that must be followed.

For this reason, it has become necessary to fill the deficiency in the works of Nursi in this manner. Therefore, the aim of this article, in which the document analysis method is used, is to determine the sources of the narrations he narrated about the miracles of the Prophet Muhammad regarding the matter of trees. In light of the analysis and evaluations of our research, it has been concluded that the narrations in question coincide precisely with the narrations in the authentic Hadith and early Sira sources.

Keywords: Kalam, Narration, Miracle, Said Nursi, Risale-i Nur, Tree miracle.

Giriş

XIX. Yüzyılın başlarında ortaya çıkıp ikinci yarısından itibaren bütün Avrupa’da yaygınlaşan pozitivizm İslam dünyasında da etkili oldu. Bu felsefi akımdan etkilenen bazı Müslüman ilim adamları, bütün olayları sünnetullah denen Allah’ın kâinata cari olan kanunlarıyla izah etmeye; her şeyi bir sebep-sonuç ilişkisi içinde açıklamaya çalıştılar. Bu temayülün bir sonucu olarak Allah’ın peygamberleri tasdik ve teyit etmek üzere onlara bahşettiği mucizeleri inkâr cihetine gittiler. Dolayısıyla mucizeleri ya tamamen reddetmek ya da sıradan tabiat olayları ile izah etmek zorunda kaldılar.

Bu akıma karşı eskiden olduğu gibi çağımızda da bazı İslam âlimleri mucizelerin sübutuna dair eserler kaleme aldılar. Bunlardan biri de Bediüzzaman Said Nursî’dir. Bediüzzaman *Mektubat* adlı eserinin “On Dokuzuncu Mektup” ya da “Mu’cizat-ı Ahmediye” diye isimlendirdiği bölümünü Hz. Peygamber’in (s) mucizelerine tahsis etmiştir. Bölümün başında mukaddime kabilinden rivayetlerin sıhhat derecesine dair bazı kaideler serdettikten sonra çeşitli başlıklar altında tasnif ettiği mucizelere dair rivayetleri nakletmiştir. Bu başlıkları “gaybî haberler, yemeklerin bereketlenmesi, su unsurunda tezahür eden mucizeler, ağaç unsurunda tezahür eden mucizeler, dağ-taş gibi cansız varlıklarda tezahür eden mucizeler, Onun duasıyla hasta ve yaralıların şifa bulması, hayvanlar taifesinde tezahür eden mucizeler, irhasât, Hz. Peygamber’in (s) zatı ve Kur’an-ı Kerim” diye özetlemek mümkündür.

Bu makalede yukarıdaki tasnif içinden sadece “Dokuzuncu İşaret” ve “Onuncu İşaret” başlıkları altında yer alan ağaç unsurunda tezahür eden

mucizelere dair nakledilen rivayetler kaynak açısından tetkik ve tahlil edilecektir.

Bediüzzaman, ağaçların Allah Resûlü'nün (s) çağırması üzerine gelmesi ve sonra tekrar yerlerine dönmesi şeklinde gerçekleşen mucizelerin birçok çeşidinin pek çok sahabe tarafından tabîine nakledildiğini; dolayısıyla bunu anlatan rivayetlerin katiyet ifade eden manevi tevatür derecesine ulaştığını söyledikten¹ sonra söz konusu rivayetlerden sekiz tane örnek zikreder. Şimdi onları sırasıyla görelim.

1. Hz. Peygamber'in (s) Allah'tan Teselli İstemesi Üzerine Gerçekleşen Mucize

Bu ilk misalde Bediüzzaman, rivayetin ilk ravileri olarak üç sahabenin adını zikreder. Bunlar Enes b. Mâlik (ö. 93/712-13), Hz. Ali (ö. 40/661) ve Hz. Ömer'dir (ö. 23/644). Rivayeti nakleden musannifler "Dârimî (ö. 255/869), İbn Mâce (ö. 273/887), İmam Beyhakî (ö. 458/1066) ve Bezzâr (ö. 292/905)" diye sıraladıktan sonra mucizeyi özetler; akabinde Hz. Enes'ten gelen rivayetin farklı yönüne dikkat çeker.²

1-Hz. Ömer'den Gelen Rivayet:

Birçok sahih hadis kaynağında geçen söz konusu rivayetin Bezzâr'ın *Müsned*'indeki metnin meali şöyledir:

Hz. Ömer'den rivayet edilmiştir: Allah Resûlü (s) Hacûn'da³ idi. Müşrikler [onun davetini] reddettiler. Bunun üzerine şöyle dedi: "Ey Allah'ım! Bugün bana bir mucize göster ki ondan sonra beni yalanlayana aldırış etmeyeyim!" Akabinde [oradan] geldi. [Allah tarafından] ona "Bir ağaç çağır!" dendi. O da bir ağaç çağırıldı. Ağaç yeri yara yara geldi; nihayet onun yanına vardı ve ona selam verdi. Sonra Allah Resûlü (s) ağaca [geri dönmelerini] emretti; ağaç -ravilerden Davud'un dediğine göre bittiği yere, Affân'ın dediğine göre yerine- geri döndü.

¹ Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2005), 183-184.

² Nursî, *Mektubat*, 184.

³ "Câhiliye devrinden bugüne kadar Mekke mezarlığı olan ve Harem-i Şerif'in yaklaşık 2 km. kuzeyinde Mescid-i Cin yakınında bulunan 'Cennetü'l-muallâ' adındaki bu yer, İslâm öncesi kaynaklarda ve ilk devir İslâm tarihlerinde Hacûn diye geçmektedir." Mustafa Fayda, "Cennetü'l-muallâ", *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/387-388.

Ardından Allah Resûlü (s) “Artık bundan böyle kavminden beni yalanlayan kimseye aldırmayacağım.” dedi.⁴

İbn Sa’d (ö. 230/845), bu rivayeti Ebû Zeyd’den gelen farklı bir senedle eserinde zikretmektedir.⁵

2-Hz. Enes’ten Gelen Rivayet:

Bu rivayetin yukarıdakinden farkı Bediüzzaman’ın da belirttiği gibi o sırada Hz. Cebrail’in (a.s.) Allah Resûlü’nün (s) yanında hazır bulunduğu dair ek bir bilgi içermesidir. Bediüzzaman’ın referans gösterdiği kaynakların yanı sıra diğer bazı sahih hadis kaynaklarında da mevcut olan bu rivayet, Ahmed b. Hanbel’in (ö. 241/855) *Müsned*’inde şu şekilde geçmektedir:

Enes b. Mâlik’in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Bir gün Hz. Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber’e (s) geldi. Hz. Peygamber (s) üzüntülü bir hâlde oturuyordu. Zira kana boyanmıştı. [Çünkü] Mekke halkından birileri ona vurmuştu. Hz. Enes [sözüne devam ederek] dedi ki: Bunun üzerine Hz. Cebrail (a.s.), Hz. Peygamber’e (s) “Neyin var?” dedi. Hz. Peygamber (s), [bu soruya] “Onlar bana şöyle şöyle yaptılar!” diye cevap verdi. Hz. Enes yine [sözüne devam ederek] dedi ki: [Bu cevabın akabinde] Hz. Cebrail (a.s.), Hz. Peygamber’e (s) “Şu ağacı çağır!” dedi. Hz. Peygamber (s) ağacı çağırdı. Ağaç yürüyerek geldi ve onun önünde durdu. Hz. Cebrail (a.s.), “Ona emret, geri dönsün!” dedi. Hz. Peygamber (s) de emretti

⁴ Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî, *Müsnedü'l-Bezzâr*, nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah ve diğerleri (Medine: Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 1988-2009), 1/438; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, Ebû Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, nşr. Hüseyin Selîm Esed (Dımaşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Türâs, 1404/1984), 1/90; Ebû Nu'aym el-İsfahânî, Ebû Nu'aym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî, *Delâilü'n-nübüvve*, nşr. Dr. Muhammed Revâs Kal'acî - Abdulber Abbâs (Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1406/1986), 1/389; Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetüahvâli's-şerî'a*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1405), 6/13; Heysemî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, nşr. Hüsâmuddin el-Kudsî (Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1414/1994), 9/10; Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ* (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.y.), 1/203.

⁵ İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, nşr. Muhammed Abdulkadir Atâ (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410/1990), 1/134.

ve ağaç yerine geri döndü. Ardından Allah Resûlü (s) "Bu bana yeter!" buyurdu.

6

3-Kādî İyâz (ö. 544/1149), aynı rivayetin Hz. Ali tarihiyle de geldiğini, bu versiyonda Hz. Cebrail'in adının geçmediğini söyler.⁷

Bu tespitler ışığında Bediüzzaman'ın birinci misalde verdiği özet bilgiler ve gösterdiği kaynaklarda herhangi bir hata ya da sehiv olmadığı açıkça görülmektedir.

2. Bir Bedeviye Gösterilen Mucize

Bediüzzaman ikinci misalde Hz. Peygamber'in (s) bir bedeviye ağacı çağırarak gösterdiği mucizeyi anlatmaktadır. Rivayetin iki tarikinin olduğunu, birincisinin Hz. Abdullah b. Ömer'den (ö. 73/693), ikincisinin Hz. Büreyde'den (ö. 63/682-83 [?]) geldiğini söylemekte ve kaynak olarak Kadî İyâz'ın *Şifâ*'sını göstermektedir.⁸

1-Hz. Abdullah b. Ömer'den Gelen Rivayet:

Sahih hadis kaynaklarının birçoğunda yer alan Hz. Abdullah b. Ömer'den gelen söz konusu rivayetin Dârimî'nin *Sünen*'indeki metninin meali şöyledir:

İbn Ömer'in -Allah ondan ve babası Hz. Ömer'den razı olsun- şöyle dediği rivayet edilmiştir: Bir seferde Allah Resûlü (s) ile beraberdik. Bir bedevi bize doğru yöneldi. Yaklaşınca Allah Resûlü (s) ona "Nereye gidiyorsun?" diye sordu. [Bu soru üzerine aralarında şu konuşma geçti:]

Bedevi:

-Aileme gidiyorum.

⁶ Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*, nşr. Şu'ayb el-Arnaût vd., (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001), 19/165; Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, nşr. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî (Riyad: Dâru'l-muğnî, 1412/1992), 1/172; İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *Sünenü İbn Mâce*, (Beyrut: Dâru İhyai'l-Kütübî'l-Arabiyye, t.y.), 2/1336; Bezzâr, *Müsnedü'l-Bezzâr*, 14/56; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, 6/358; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2/154; Kādî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî, *eş-Şifâ bi-ta'rîfi hukûki'l-Muşafâ* (Ammân: Dâru'l-Feyhâ, 1407), 1/578; Ali el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, *Şerhu's-Şifâ fi hukûki'l-Muşafâ* (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411), 1/623.

⁷ Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/579.

⁸ Nursî, *Mektubat*, 184-185.

Allah Resûlü (s):

-Senin için daha hayırlısı var!

-Nedir o?

-Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, onun tek olduğuna ve hiçbir ortağının bulunmadığına; Muhammed'in (s) onun kulu ve resulü olduğuna şahitlik etmendir.

-Söylediğine kim şahitlik ediyor?

-Şu seleme ağacı!⁹

Allah Resûlü (s) vadinin kıyısında olan o ağacı çağırды. Ağaç yeri yara yara geldi ve sonunda onun önünde durdu. Hz. Peygamber (s) ağaçtan (bedeviye teklif ettiği şahadet konusunda) üç defa şahitlik etmesini istedi; ağaç da Hz. Peygamber'in (s) söylediği şekilde üç defa şahitlik etti ve sonra bittiği yere döndü. Bunun üzerine bedevi şöyle diyerek kavmine döndü: "Şayet onlar bana tabi olurlarsa onları sana getiririm. Aksi takdirde ben [tek başıma] sana döner ve senin yanında olurum."¹⁰

2-Hz. Büreyde'den Gelen Rivayet:

İlk rivayete göre daha az kaynakta yer alan bu rivayetin Ebû Nu'aym'ın *Delâilü'n-nübüvve*'sindeki şöyle geçmektedir:

İbn Büreyde, babası Büreyde'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hz. Peygamber'e (s) bir bedevi geldi ve "Ey Allah'ın Resûlü! Ben Müslüman oldum. Bana öyle bir şey göster ki onunla yakînim artsın!" dedi. Allah Resûlü (s) "Ne istiyorsun?" dedi. Bedevi "Sana gelmesi için şu ağacı çağır!" deyince Allah Resûlü (s) "Git, onu çağır!" buyurdu. Bunun üzerine bedevi ağacın yanına gitti ve "Allah Resûlü'ne (s) icabet et!" dedi. Büreyde [b. Husayb] (ö. 63/682-83 [?]) sözüne şöyle devam etti: Ağaç bir tarafına meyletti ve [o taraftaki] köklerini kopardı. Sonra diğer tarafına meyletti ve [o taraftaki] köklerini de kopardı. Nihayet Allah Resûlü'nün (s) yanına vardı ve "Selam olsun sana, Ey Allah'ın Resûlü (s)!" dedi.

⁹ Mısır dikenini ve sent denilen bir ağaçtır.

¹⁰ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/166; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, 10/34; İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân*, nşr. Şu'ayb el-Arnaût (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1408/1988), 14/434; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/14; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/573; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, 8/292; Süyûtî, *el-Haşâ'îşü'l-kübrâ*, 2/60; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/618-619.

[Bu mucizeye şahit olan] bedevi “Tamam, yeter, yeter!” dedi. Allah Resûlü (s) ağaca “Geri dön!” deyince ağaç [yerine] geri döndü ve kökleriyle dallarının üzerine yerleşti. Bedevi “İzin ver, Ey Allah Resûlü (s) başımı ve iki ayağımı öpeyim!” dedi. [Allah Resûlü (s) ona izin verdi] o da [dediğini] yaptı. Sonra “İzin ver, sana secde edeyim!” dedi. Allah Resûlü (s) [onun bu talebine] şu karşılığı verdi: “Hiç kimse hiç bir insana secde edemez. Şayet birinin birine secde etmesini emrederdim olsaydım kocanın hanımı üzerindeki hakkının büyüklüğü sebebiyle kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹¹

Bediüzzaman'ın ikinci misal olarak naklettiği bu iki rivayet kaynaklardaki bilgilerle birebir örtüşmektedir. Referans gösterdiği kaynaklar da doğrudur.

3. Allah Resûlü'nün (s) Dalından Çekerek İki Dikili Ağacı Sürükleyip Götürmesi

Bediüzzaman üçüncü misal olarak Müslim'in (ö. 261/875) *Sahîh*'inde ve ismini zikretmediği bazı hadis kaynaklarında yer aldığını söylediği bir rivayeti nakleder. Bu rivayete göre Allah Resûlü (s) def-i hâcet için korunaklı bir yer yapmak amacıyla iki tane dikili ağacı dallarından tutarak deveyi yularından çekip götürür gibi sürükleyip götürdü ve “üzerimde birleşiniz!” buyurdu. İki ağaç birbirine meylederek dallarıyla dışarıdan gözükmeyecek bir gizlenmiş mekân oluşturdular. Hz. Câbir'den (ö. 78/697) gelen bu rivayetin bir başka veçhinde ağaçları birleştirme işini Hz. Peygamber'in (s) emriyle onun yaptığı anlatılmaktadır.¹²

Bediüzzaman'ın Kādî İyâz'ın *Şifâ*'sına uygun bir tarzda özetlediği bu rivayet daha uzun ve detaylı bir şekilde onun da belirttiği gibi Müslim'in (ö. 261/875) *Sahîh*'inde geçmekte; farklı uzunlukta ve benzer lafızlarla diğer bazı hadis kaynaklarında yer almaktadır.¹³

4. Dikili/Canlı Ağaçların Yerlerinden Çıkararak Birleşmeleri ve Taşların Duvar Olması

¹¹ Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/390; Kadî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/574; Süyûtî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ*, 2/59; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/619.

¹² Nursî, *Mektubat*, 186.

¹³ Müslim b. Haccâc, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *Şahîhu Müslim*, nşr. Muhammed Fuâd Abdalbaki (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, t.y.), 4/2306; İbn Hibbân, *Şahîhu İbn Hibbân*, 14/455-457; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/392; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/7-9; Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/574-575; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/619-620.

Bediüzzaman dördüncü misal olarak “nakl-i sahihle” diyerek kaynak göstermeden Üsâme b. Zeyd’den (ö. 54/674) gelen rivayeti nakletmektedir. Bu rivayette anlatıldığına göre Hz. Peygamber (s) Üsâme b. Zeyd’e “Ağaç ve taş gibi şeyler görüyor musun?” diye sorup ondan evet cevabını alınca ona şöyle der: “Git ve ağaçlara ‘Allah Resûlü’nün (s) haceti için birleşin!’ de! Taşlara da buna benzer şeyler söyle! [Yani bir araya toplanıp bir duvar oluşturun, de!]” Emri yerine getiren Hz. Üsâme ağaçların yerlerinden çıkarak birleştiğini, taşların üst üste dizilip duvar oluşturduğunu yeminle ifade eder. Hz. Peygamber (s) ihtiyacını giderdikten sonra ona “Onlara söyle, ayrılınsınlar!” der. Hz. Üsâme yine yemin ederek ağaçların ve taşların birbirlerinden ayrılıp tekrar eski yerlerine gittiğini beyan eder.¹⁴

Bediüzzaman’ın isim vermeden Kādî İyâz’ın *Şifâ*’sından naklettiği bu rivayet, diğer bazı kaynaklarda bundan daha uzun ya da bunun gibi muhtasar bir şekilde yer almaktadır.¹⁵

Bediüzzaman bu rivayeti naklettikten sonra Hz. Câbir’den gelen bir önceki rivayette ve burada anlatılan olayın aynen Huneyn Gazvesinde vaki olduğunu, Ya’le b. Murre, Gaylan b. Seleme es-Sakafî (ö. 23/644) ve Hz. İbn Mes’ûd’un (ö. 32/652-53) haber verdiğini belirtmektedir.¹⁶ Onun kaynak göstermediği bu rivayet, söz konusu üç sahabelen naklen birçok sahih hadis kaynağında mevcuttur.¹⁷ Farklı vecihlerle zikredilen bu rivayetler olayın özünü beyanda birleştikleri hâlde bir kısmında bazı ilaveler vardır.

5. Tâif Gazvesinde Tezahür Eden Mucize

Bediüzzaman beşinci misal olarak zikrettiği rivayette kaynak eseri ve ilk raviyi belirtmez; sadece bu rivayeti İbn Fûrek’in (ö. 406/1015) naklettiğini söylemekle yetinir. Çünkü bu sahabelen gelen bir hadis rivayeti değildir. Dilden dile nakledilen ve o yörenin insanları arasında meşhur olan bir ağacın hikâyesidir. Kādî İyâz, İbn Fûrek gibi büyük bir âlimden bu hikâyeyi naklettiği için Bediüzzaman da ilk ve en önemli kaynak olarak kullandığı Kadî İyâz’ın

¹⁴ Nursî, *Mektubat*, 186-187.

¹⁵ Beyhakî, *Delâilü’n-nübüvve*, 6/25-26; Kadî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/575-576; Süyûtî, *el-Hasâ’işü’l-kübrâ*, 2/61; Ali el-Kârî, *Şerhu’s-Şifâ*, 1/620-621.

¹⁶ Nursî, *Mektubat*, 187.

¹⁷ Beyhakî, *Delâilü’n-nübüvve*, 6/20-21; Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/576-577; Süyûtî, *el-Hasâ’işü’l-kübrâ*, 2/62-63; Müttakî el-Hindî, *Kenzü’l-ummâl fî süneni’l-aqvâl ve’l-ef’âl*, nşr. Bekrî Hayâtî, Safvet es-Saka, (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1401/1981), 12/373; Ali el-Kârî, *Şerhu’s-Şifâ*, 1/621-622.

Şifâ'sından söz konusu olayı aynen aktarmıştır. Rivayet özetle şöyledir: “Hz. Peygamber (s) Tâif gazvesinde geceleyin at üzerinde giderken bazen kendisine hafif bir uyuklama hâli arız oluyordu. Böyle bir anda önündeki sidre ağacını fark edemez. Atı tam ağaca çarpacağı sırada ağaç ortadan ikiye ayrılıp yol verir ve böylece Hz. Peygamber (s) atıyla o ağacın içinden geçer. O andan sonra ağaç o hâliyle iki gövde üzerinde kalır.”¹⁸

6. Ağacın Hz. Peygamber'e (s) Selam Vermesi

Bediüzzaman altıncı misal olarak Hz. Ya'le tarikiyle gelen bir rivayeti nakleder. Rivayetin yer aldığı kaynakları zikretmeden sadece sahih bir nakille geldiğini belirtmekle yetinir. Bu rivayete göre Hz. Peygamber'in (s) çıktığı seferlerin birinde “talha” ya da “semure” türünden bir ağaç onun yanına gelir; tavaf eder gibi etrafında döner ve sonra tekrar yerine gider. Bunun üzerine Allah Resûlü (s) “O, bana selam vermek için Allah'tan izin istedi” buyurur.¹⁹

7. Bir Ağacın Cinlerin Geldiğini Hz. Peygamber'e (s) Haber Vermesi

Bediüzzaman “Yedinci Misal” başlığı altında Nusaybin cinlerinin ihtida için Hz. Peygamber'e (s) geldiklerinde bir ağacın bu durumu ona bildirdiğine dair olan rivayeti nakleder. Rivayetin İbn Mes'ûd'dan geldiğini belirtir; ancak hangi kaynaklarda geçtiğine değinmez, sadece muhaddislerin bunu sahih bir şekilde naklettiklerini söylemekle yetinir. Akabinde bu rivayette Mücâhid'in (ö. 103/721) İbn Mes'ûd'dan “cinlerin mucize istemeleri üzerine Hz. Peygamber'in (s) bir ağacı yanına çağırdığını, ağacın geldiğini ve sonra tekrar yerine geri döndüğünü” naklettiğini beyan eder.²⁰

İlk kısmı Buhârî (ö. 256/870) ve Müslim'in *Sahih*'lerinde geçen rivayet şöyledir:

Ma'n b. Abdurrahman'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Babamın şöyle dediğini duydum: Mesrûk'a “Kur'an'ı dinledikleri gecede cinleri Hz. Peygamber'e

¹⁸ Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/578; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/623; Nursî, *Mektubat*, 187.

¹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, 29/107; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/391; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/24; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/577; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, 9/6; Süyûtî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ*, 2/63; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/622.

²⁰ Nursî, *Mektubat*, 187-188.

(s) kim haber verdi?" diye sordum. Dedi ki: Senin baban yani Abdullah b. Mes'ûd "onları bir ağacın haber verdiğini" söyledi.²¹

Mücâhid'in naklettiği ikinci kısım ise Kādî İyâz'ın *Şifâ*'sında geçmektedir.²²

8. Ağaç Dalının Hz. Peygamber'in (s) Çağırması Üzerine Gelmesi

Bediüzzaman sekizinci misal olarak naklettiği rivayetin Abdullah b. Abbas'tan (ö. 68/687-88) geldiğini ve Tirmizî'nin (ö. 279/892) eserinde geçtiğini belirtmektedir. Bu rivayete göre Hz. Peygamber (s) bir bedeviye "Şu ağacın dalını çağırırsam, yanıma gelse iman eder misin?" der. Bedevi "Evet" deyince Allah Resûlü (s) söylediğini yapar. Ağacın dalı yerinden koparak gelir. Hz. Peygamber (s) emir verir, dal tekrar yerine döner.²³

Söz konusu rivayet, Tirmizî'nin *Sünen*'inde şu şekilde geçmektedir:

Abdullah b. Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Hz. Peygamber'e (s) bir bedevi geldi ve "Senin peygamber olduğunu nereden bileyim?" dedi. Hz. Peygamber (s) ona "Bu hurma ağacının şu dalını çağırırsam benim Allah'ın elçisi olduğuma şahitlik eder misin?" deyince o "Evet!" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (s) dalı çağırdı; dal hurma ağacından [yere] indi ve [yerde ilerleyerek] Hz. Peygamber'e (s) geldi. Akabinde Hz. Peygamber (s) "Geri dön!" dedi. Dal da geri [yerine] döndü. [Bunu gören] bedevi Müslüman oldu.²⁴

Bediüzzaman'ın ifadelerine mutabık bir şekilde Tirmizî'nin *Sünen*'inde geçen bu rivayet diğer birçok sahih hadis kaynağında da mevcuttur.²⁵

9. Kuru Hurma Direğinin Ağlaması

Bediüzzaman mütevatir bir hadis olduğu için kuru hurma direğinin ağlamasına dair mucizeyi anlatan bu rivayeti, önemine binaen "Onuncu İşaret"

²¹ Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî, *Şahîhu'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1422), 5/46; Müslim, *Şahîhu Müslim*, 1/333.

²² Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/577; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/622.

²³ Nursî, *Mektubat*, 188.

²⁴ Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, nşr. Beşşâr Avâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998), 6/27.

²⁵ Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*; nşr. Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefi (Kahire: Mektebetü İbn Teymiye, 1415/1994), 12/110; Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbü'rî, *el-Müstedrek ala's-Sahîhayn*, nşr. Mustafa Abdulkadir Atâ (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1411/1990), 2/676; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/15; Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/580; Süyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 2/60; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/625.

adiyla ayrı bir başlık altında ele alır. Mucize özetle şöyle gerçekleşmiştir: Hz. Peygamber'in (s) mescitte hutbe okurken dayandığı kuru bir hurma direği vardı. Minber yapılıp da Allah Resûlü (s) minberde hutbe okumaya başlayınca ondan ayrıldığı için kuru direk, deve inlemesi gibi bir sesle ağlamaya başladı. Onun bu şekilde ağlamasını o anda mescitte bulunan herkes işitti. Hz. Peygamber (s) onun yanına gelip onu teselli edince ağlaması durdu.²⁶

Akabinde bu mucizenin meşhur bir mütevatir rivayet olduğunu beyan eden Bediüzzaman, rivayetin sahabenin âlimlerinden on beş tarikle geldiğini söyler. Bu sahabeden dokuz tanesini zikreder: Hz. Enes b. Mâlik, Hz. Câbir b. Abdullah, Hz. Abdullah b. Ömer, Hz. Abdullah b. Abbas, Hz. Sehl b. Sa'd (ö. 91/712), Hz. Ebû Saîd el-Hudrî (ö. 74/693-94), Hz. Übey b. Ka'b (ö. 33/654 [?]), Hz. Büreyde ve Hz. Ümm-ü Seleme (ö. 62/681).²⁷ Daha sonra bu tariklerden bazılarını zikrederek şu sahabeden gelen rivayetlerdeki farklı detaylara değinir:²⁸

1-Hz. Câbir'den Gelen Rivayet:

Câbir b. Abdullah'tan gelen üç tarik vardır. Birincisinin Buhârî'nin *Sahîh*'indeki metninin meali şöyledir:

Câbir b. Abdullah'tan -Allah ondan ve babasından razı olsun!- rivayet edilmiştir: Hz. Peygamber (s) Cuma günü [hutbe okurken] bir ağaca ya da hurma kütüğüne dayanırdı. Ensardan bir kadın ya da adam "Ey Allah'ın Resûlü! Senin için bir minber yapmayalım mı?" dedi. Hz. Peygamber (s) "Şayet isterseniz [yapabilirsiniz]" buyurdu. Bunun üzerine onun için bir minber inşa ettiler. Cuma günü olup da [hutbe okumak için] minbere çıkınca [daha önce yaslandığı] hurma kütüğü bebek gibi feryat etti. Akabinde Allah Resûlü (s) [minberden] indi, [hurma kütüğünün yanına geldi] ve onu kucakladı. Kütük teskin edilen çocuk gibi iç çekti. Hz. Peygamber (s) buyurdu ki: "Kendi yanında [okunan] zikri duymasına [yani ondan mahrum kalmasına] ağlıyordu."²⁹

Hz. Câbir'den gelen ikinci tarik, Buhârî'nin *Sahîh*'indeki şu şekilde geçer:

²⁶ Nursî, *Mektubat*, 189.

²⁷ Nursî, *Mektubat*, 190.

²⁸ Bkz. Nursî, *Mektubat*, 190-192.

²⁹ Buhârî, *Şahîhu'l-Buhârî*, 4/195; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/66; Süyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 2/126.

Yahya b. Saîd'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Bana Hafs b. Ubeydullah b. Enes b. Mâlik, Câbir b. Abdullah'ın –Allah ondan ve babasından razı olsun!- şöyle dediğini duyduğunu söyledi: Mescit hurma direkleri üzerine bina edilmişti. Hz. Peygamber (s) hutbe okuduğu zaman o direklerden birine dayanırdı. Minber yapılıncaya minberin üzerinde hutbe irat etmeye başladı. [Daha önce yaslandığı] o direğin on aylık hamile develer gibi ses çıkardığını duyduk. Nihayet Hz. Peygamber (s) o direğin yanına gelip elini onun üstüne koyunca sesini kesti.³⁰

Hz. Câbir'den gelen üçüncü tarihin Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'indeki versiyonu şöyledir:³¹

Bize Vekî', Abdülvâhid b. Eymen'den, o da babasından naklen Hz. Câbir'in şöyle dediğini anlattı: Allah Resûlü (s) bir hurma kütüğüne yaslanarak hutbe okurdu. Oğlu marangoz olan Ensardan bir kadın ona "Ey Allah'ın Resûlü (s)! Benim marangoz olan bir oğlum var. Ona senin için üzerine çıkıp hutbe okuyacağın bir minber inşa etmesini emretmeyeyim mi?" dedi. O da "Evet, emredebilirsin!" deyince [kadının oğlu] Hz. Peygamber (s) için bir minber inşa etti. Cuma günü gelince Hz. Peygamber (s) minberin [üzerine çıkıp] hutbe okudu. Bunun üzerine daha önce yaslanarak hutbe okuduğu kütük, bir çocuk gibi içini çekip ağladı. Hz. Peygamber (s) buyurdu ki: "Bu, zikirden kaybettiğine [yani zikirden mahrum kaldığı için] ağlıyor."³²

2-Hz. Enes b. Mâlik'ten Gelen Rivayet:

Bu tarik, Bediüzzaman'ın iki defa kullandığı "Diğer bir tarihte" ifadesinin ikincisiyle kastettiği tarihtir.³³ Dârimî'nin *Sünen*'indeki metninin meali şöyledir:

Bize Enes b. Mâlik anlattı: Hz. Peygamber (s) Cuma günleri [hutbe okumak için] ayakta durur; sırtını mescitte bir kütüğe dayar ve insanlara hitap ederdi. Ona Rum [Bizanslı] olan bir adam geldi ve "Sana oturduğun halde sanki ayakta duruyormuşsun gibi olacağın bir şey yapmayayım mı?" dedi. [Hz. Peygamber (s) ona olumlu cevap verince] o adam, [bir oturacak yeri ve] iki de basamağı olan [toplam üç basamaklı] bir minber yaptı. Hz. Peygamber (s) üçüncüsüne

³⁰ Buhârî, *Şahîhu'l-Buhârî*, 4/195; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/582; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/626.

³¹ Bu tarik, Bediüzzaman'ın iki defa kullandığı "Diğer bir tarihte" ifadesinin ilkiyle kastettiği rivayettir. Bkz. Nursî, *Mektubat*, 191.

³² Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*, 22/117; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/399; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/583.

³³ Bkz. Nursî, *Mektubat*, 191.

oturuyordu. Hz. Peygamber (s) [hutbe irat etmek üzere] bu minberin üzerine oturunca [daha önce sırtını yasladığı] kütük, Allah Resûlü'nden (s) [ayrı kaldığına] üzüldüğü için öküz gibi öyle bir feryat edip ağladı ki mescit sallandı. Bunun üzerine Allah Resûlü (s) [minberden] onun yanına indi. O ağlarken ona sarıldı. Allah Resûlü (s) ona sarılınca kütük, sakinleşti. Akabinde Hz. Peygamber (s) şöyle buyurdu: "Muhammed'in (s) nefsi yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki şayet ben ona sarılmasaydım Allah Resûlü'nün (s) üzüntüsünden kıyamet gününe kadar ağlayacaktı." Sonra Allah Resûlü'nün (s) emriyle o kütük [toprağa] gömüldü.³⁴

Burada olduğu gibi birçok tarikte kütüğün sadece gömüldüğünden söz edilmektedir. Kādî İyâz ise Übey b. Ka'b'den ve Sehl'den gelen bazı rivayetlere göre Hz. Peygamber'in (s) emriyle kütüğün minberin altına gömüldüğünü nakletmektedir.³⁵

3-Hz. Abdullah b. Abbas'tan Gelen Rivayet:

Abdullah b. Abbas'tan gelen rivayetin Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'indeki vechi şöyledir:

Abdullah b. Abbas'tan rivayet edilmiştir: Allah Resûlü (s) minber edinmeden önce bir kütüğe [yaslanarak] hutbe okuyordu. Minber edinip de ona geçince kütük, ona [ondan ayrıldığı için üzüntüsünden dolayı] ağladı. Hz. Peygamber (s) onun yanına varıp onu kucaklayınca sakinleşti. Hz. Peygamber (s) buyurdu ki: "Şayet onu kucaklamasaydım kıyamet gününe kadar ağlayacaktı."³⁶

4-Hz. Büreyde'den Gelen Rivayet:

Büreyde'den gelen rivayetin Dârimî'nin *Sünen*'inde geçen metninin meali şöyledir:

Bize Muhammed b. Humeyd haber verdi. [Dedi ki:] Bize Temîm b. Abdülmü'min anlattı. [Dedi ki:] Salih b. Hayyân anlattı. [Dedi ki:] Bana Büreyde'nin oğlu, babasının şöyle dediğini anlattı: Hz. Peygamber (s) hutbe okuyacağı zaman ayağa kalkardı ve ayakta durması uzun sürerdi. [Böyle uzun

³⁴ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/184; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2/558; Süyûtî, *el-Ḥaşâ'îşü'l-kübrâ*, 2/127; Ali el-Kârî, *Şerḥu's-Şifâ*, 1/626.

³⁵ Kādî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/583; Ali el-Kârî, *Şerḥu's-Şifâ*, 1/627.

³⁶ İbn Sa'd, *et-Ṭabaḳâtu'l-kübrâ*, 1/194, Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/182, 2/976; Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*, 4/107; İbn Mâce, *Sünenü İbn Mâce*, 1/454; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, 12/187; Süyûtî, *el-Ḥaşâ'îşü'l-kübrâ*, 2/127.

süre] ayakta kalması ona eziyet oluyordu. Derken bir hurma kütüğü getirildi ve onun için çukur kazıldı. Hz. Peygamber'in (s) [hutbe okuyacağı yere] dikildi. Bundan böyle Hz. Peygamber (s) hutbe okuyup da uzun süre ayakta kaldığında ona yaslanıyor ve dayanıyordu. Medine'ye gelen bir adam Hz. Peygamber'i (s) o kütüğün yanında ayakta dururken gördü. Etrafındaki insanlara "Bilsem ki Muhammed (s) kendisine eşlik eden bir şey sebebiyle beni övecek, ona üzerinde oturacağı bir oturak yapardım. [O zaman] isterse dilediği kadar oturur, isterse ayakta durur." dedi. Bu haber Hz. Peygamber'e (s) ulaşınca "Onu bana getirin!" buyurdu. Onu Hz. Peygamber'e (s) getirdiler. Hz. Peygamber (s) ona üç ya da dört basamaklı [merdiven gibi] yüksek bir şey yapmasını emretti. -O, şu anda Medine'nin minberindedir.- Böylece Hz. Peygamber (s) [hutbe okurken] rahat etti. Hz. Peygamber (s) o kütükten ayrılıp da kendisi için yapılan bu şeye yönelince kütük feryat etti; Hz. Peygamber (s) ondan ayrıldığında dişi devenin [yavrusundan ayrıldığı zaman yaptığı gibi] inleyip bağırdı. Ayrıca Büreyde'nin oğlu babasının şöyle dediğini nakletti: Hz. Peygamber'in (s) ağacın ağlamasını duyunca ona geldi, elini üzerine koydu ve dedi ki: "[Şu ikisinden birini] seç! Seni daha önce bulunduğun yere dikeyim, [buraya gelmeden] önceki halin gibi [canlı ağaç] olursun. [Ya da] istersen seni cennette dikeyim. Onun nehirlerinden ve pınarlarından su alırsın, güzelce yetişip büyüsün; meyve verirsin. Böylece Allah'ın dostları meyvenden ve hurmandan yer." Büreyde, Hz. Peygamber'in (s) kütüğe iki defa "Evet, yaptım!" dediğini duyduğunu söyledi. Hz. Peygamber'e (s) [kütüğün ne istediği] soruldu. Buyurdu ki: "Onu cennette dikmemi tercih etti."³⁷

5-Hz. Übey b. Ka'b'den Gelen Rivayet:

Hz. Übey'den gelen rivayet, Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde şu şekilde geçer:

[Übey b. Ka'b'ın oğlu] Tufeyl b. Übey, babasının şöyle dediğini nakletti: Allah Resûlü (s) bir [hurma] kütüğüne yönelerek namaz kılıyordu. Zira mescidin tavanı yoktu; üstü ağaç dalları ve benzeri şeylerle örtülmüştü. Bu kütüğün yanında [ona sırtını yaslayarak] hutbe okurdu. Ashabından bir adam ona dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü (s)! Senin için Cuma günü hutbe okurken insanların seni görebilmesi için üzerinde ayakta duracağın bir minber yapayım mı?" Allah Resûlü (s) [onun bu teklifine] "Evet!" dedi. Bunun üzerine bu kişi, ona üç

³⁷ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/178; Süyûtî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ*, 2/126.

basamaklı bir minber yaptı. Minberin inşası tamamlanıp da Allah Resûlü'nün (s) konulmasını istediği yere konulunca Allah Resûlü'nün (s) bu minberin üzerinde kıyama durmasının yolu açıldı. Ona doğru yöneldi. [Eskiden] ayakta durup yaslanarak hutbe okuduğu kütüğü geçince kütük ona feryat edip ağladı, parçalanıp ikiye ayrıldı. Allah Resûlü (s) kütüğün sesini duyunca [minberden] indi, [onun yanına vardı] ve eliyle onu sıvazladı. Sonra tekrar minbere döndü. Bununla beraber namaz kılacağı zaman kütüğe yönelerek namaz kılırdı. Tufeyl der ki: "Mescit yıkılıp da tadilat yapılarak genişletilince bu kütüğü babası Übey b. Ka'b almış. Çürüyünceye, tahta kurtları onu yiyip ufalanıncaya kadar onun evinde onun yanında kalmış."³⁸

Bediüzzaman'ın belirttiği gibi bu rivayetin bu beş sahabenin dışında Hz. Abdullah b. Ömer,³⁹ Hz. Sehl b. Sa'd,⁴⁰ Hz. Ebû Saîd el-Hudrî⁴¹ ve Hz. Ümm-ü Seleme'den⁴² gelen tarikleri de mevcuttur. Hadisin kaynaklarda geçen tarikleri arasında Bediüzzaman'ın zikretmediği iki tarik daha vardır ki onlardan biri Hz. Âişe'den (ö. 58/678)⁴³ diğeri Hz. Ebû Hüreyre'den (ö. 58/678)⁴⁴ gelmektedir.

Bediüzzaman'ın rivayetin sonunda zikrettiği Hz. Peygamber'in (s) kütüğün yanına gitmediğine, kütüğün onun yanına geldiğine dair Ebû İshak el-İsferânî'ye (ö. 418/1027) atfedilen nakil ile Hasan Basrî'nin bu mucizeyi talebelerine ders verirken ağladığını ve "Siz ona daha fazla müştak olmalısınız!" mealinde sözler söylediğini anlatan ibretlik hadise, temel kaynak olarak kullandığı anlaşılan *Şifâ* da geçmektedir.⁴⁵

³⁸ Şâfiî, Muhammed b. İdris, *el-Müsned*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1400), 65; İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, 1/251, Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/180, 2/976; Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*, 35/174-175; İbn Mâce, *Sünenü İbn Mâce*, 1/454; Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/401; Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 6/67; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, 2/180.

³⁹ Buhârî, *Şahîhu'l-Buhârî*, 4/195; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, 2/180; Süyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 2/127.

⁴⁰ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/105; Süyûtî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ*, 2/127.

⁴¹ Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, 1/104-105; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, 2/180-181.

⁴² Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 2/563; Süyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 2/127.

⁴³ Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, nşr. Târik b. İvazullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrahim el-Huseynî (Kahire: Daru'l-haremeyn, t.y.), 2/367; Süyûtî, *el-Hasâ'îşü'l-kübrâ*, 2/126.

⁴⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kübrâ*, 1/192-193.

⁴⁵ Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, 1/584-585; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1/628.

SONUÇ

Bediüzzaman “*Mu‘cizât-ı Ahmedîye Risalesi*” adıyla telif ettiği *On Dokuzuncu Mektub*’un Dokuzuncu ve Onuncu İşareti’nde Hz. Peygamber’in (s) ağaç unsurunda tezahür eden mucizelerini anlatan dokuz rivayeti zikretmiştir. Bu rivayetlerden dördüncüsü ve beşincisi hariç diğerlerinde hem kaynak ismi vermiş, hem de rivayetin ilk ravisini ya da ravilerini belirtmiştir. Dördüncü ve beşinci rivayette ise kaynak ismi belirtmeden sadece rivayetin ilk ravisini zikretmekle yetinmiştir. Kaynağını belirttiği yedi rivayet, onun zikrettiği kaynakların yanı sıra birçok sahih kaynakta da yer almaktadır. Rivayetlerin lafızları ve anlatılan olaylar kaynaklardaki metinlere tamamen mutabıktır. Bediüzzaman’ın ele aldığımız risalesindeki bu bölümün temel kaynağının diğer bölümlerde olduğu gibi Kādî İyâz’ın *Şifâ*’sı olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel. Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsnedü’l-imâm Ahmed b. Hanbel*. nşr. Şu‘ayb el-Arnaût vd.. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1421/2001.
- Ali el-Kârî, Ebü’l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî. *Şerhu’s-Sifâ fi huķûki’l-Muştafâ*. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1411.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî. *Delâilü’n-nübüvve ve ma’rifetü aĥvâli’s-şerî’a*. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1405.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî. *Müsnedü’l-Bezzâr*. nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah vd.. Medine: Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hikem, 1988-2009.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî el-Buhârî. *Saĥîhu’l-Buhârî*. Beyrut: Dâru Tavki’n-Necât, 1422.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî. *Sünenü’d-Dârimî*. nşr. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. Riyad: Dâru’l-Muĥnî, 1412/1992.

Ebû Nu'aym el-İsfahânî, Ebû Nu'aym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Delâilü'n-nübüvve*. nşr. Dr. Muhammed Revâs Kal'acî - Abdulber Abbâs. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1406/1986.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî. Ebû Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî. *Müsnedü Ebî Ya'lâ*. nşr. Hüseyin Selîm Esed. Dımaşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Türâs, 1404/1984.

Fayda, Mustafa. "Cennetü'l-muallâ". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 7/387-388. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Hâkim en-Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nîsâbü'rî. *el-Müstedrek ala's-Sahîhâyn*. nşr. Mustafa Abdulkadir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1411/1990.

Heysemî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân el-Heysemî. *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*. nşr. Hüsâmuddin el-Kudsî. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1414/1994.

el-Hindî, Müttakî. *Kenzü'l-ummâl fi süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl*. nşr. Bekrî Hayâtî, Safvet es-Saka. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1401/1981.

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî. *Sünenü İbn Mâce*. Beyrut: Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, t.y.

İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Sahîhu İbn Hibbân*. nşr. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1408/1988.

İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtu'l-kübrâ*. nşr. Muhammed Abdulkadir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1410/1990.

Kadı İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *eş-Şifâ bi-ta'rîfi hukûki'l-Muştafâ*. Ammân: Dâru'l-Feyhâ, 1407.

Müslim b. Haccâc, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîhi Müslim*. nşr. Muhammed Fuâd Abdalbaki. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, t.y.

Nursî, Bediüzzaman Said. *Mektubat*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2005.

Şâfiî, Muhammed b. İdris. *el-Müsned*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1400.

Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî. *el-Mu'cemu'l-kebir*: nşr. Hamdî b. Abdulmecîd es-Selefi. Kahire: Mektebetü İbn Teymiye, 1415/1994.

Taberânî. *el-Mu'cemu'l-evsat*. nşr. Târik b. Ivazullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrahim el-Huseynî. Kahire: Dâru'l-Haremeyn, t.y.

Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfî. *el-Haşâ'işü'l-kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.y.

Tirmizî, Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî. *Sünenü't-Tirmizî*. nşr. Beşşâr Avâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.

EK

Makalede Geçen Hadislerin Arapça Metinleri

Hz. Peygamber'in (s) Allah'tan Teselli İstemesi Üzerine Gerçekleşen Mucize

1-Hz. Ömer'den Gelen Rivayet

Birçok sahih hadis kaynağında geçen söz konusu rivayetin Bezzâr'ın *Müsned*indeki metni şöyledir:

عَنْ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ بِالْحَجُونَ فَرَدَّ عَلَيْهِ الْمُشْرِكُونَ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَرِنِي آيَةَ الْيَوْمِ لَا أَبَالِي مَنْ كَذَّبَنِي بَعْدَهَا» فَأَتَى فَقِيلَ لَهُ ادْعُ شَجْرَةً، فَدَعَا شَجْرَةً فَأَقْبَلَتْ تَحْتَ الْأَرْضِ حَتَّى انْتَهَتْ إِلَيْهِ فَسَلَّمَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَمَرَهَا فَرَجَعَتْ " قَالَ دَاوُدُ: إِلَى مَنْبِتِهَا، وَقَالَ عَفَّانُ: إِلَى مَوْضِعِهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا أَبَالِي مَنْ كَذَّبَنِي بَعْدَهَا مِنْ قَوْمِي.»

2-Hz. Enes'ten Gelen Rivayet

Bediüzzaman'ın referans gösterdiği kaynakların yanı sıra diğer bazı sahih hadis kaynaklarında da mevcut olan bu rivayet, Ahmed b. Hanbel'in (ö. 241/855) *Müsned*inde şu şekilde geçmektedir:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ جَالِسٌ حَزِينًا، فَدَخَضِبَ بِالْيَمَاءِ صِرْبَهُ بَعْضُ أَهْلِ مَكَّةَ قَالَ: فَقَالَ لَهُ: مَا لَكَ؟ قَالَ: فَقَالَ لَهُ: " فَعَلَّ بِِي هَوْلَاءٌ وَفَعَلُوا "، قَالَ: فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أُتِجِبُ أَنْ أُرِيكَ آيَةً؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: فَنَظَرَ إِلَى شَجْرَةٍ مِنْ وَرَاءِ الْوَادِي، فَقَالَ: ادْعُ

بِتِلْكَ الشَّجَرَةِ، فَدَعَاها، فَجَاءَتْ تَمْشِي حَتَّى قَامَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: مُرَّهَا فَلْتَرْجِعْ، فَأَمَرَهَا فَرَجَعَتْ إِلَى مَكَانِهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " حَسْبِي. "

Bir Bedeviye Gösterilen Mucize

1-Hz. Abdullah b. Ömer'den Gelen Rivayet

Sahih hadis kaynaklarının birçoğunda yer alan Hz. Abdullah b. Ömer'den gelen söz konusu rivayetin Dârimî'nin *Sünen*'indeki metni şöyledir:

عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي سَفَرٍ فَأَقْبَلَ أَعْرَابِيٌّ فَلَمَّا دَنَا مِنْهُ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْنَ تُرِيدُ؟» قَالَ: إِلَى أَهْلِي قَالَ: «هَلْ لَكَ فِي خَيْرٍ؟» قَالَ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: «تَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ» فَقَالَ: وَمَنْ يَشْهَدُ عَلَيَّ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: «هَذِهِ السَّلْمَةُ» فَدَعَاها رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ بِشَاطِئِ الْوَادِي فَأَقْبَلَتْ تَخُذُ الْأَرْضِ خَذًا حَتَّى قَامَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَاسْتَشْهَدَهَا ثَلَاثًا، فَشَهِدَتْ ثَلَاثًا أَنَّهُ كَمَا قَالَ، ثُمَّ رَجَعَتْ إِلَى مَنْبَتِهَا وَرَجَعَ الْأَعْرَابِيُّ إِلَى قَوْمِهِ، وَقَالَ: إِنْ التَّبَعُونِي أَنْتَيْتُكُمْ بِهِمْ، وَإِلَّا رَجَعْتُ، فَكُنْتُ مَعَكُمْ.

2-Hz. Büreyde'den Gelen Rivayet

İlk rivayete göre daha az kaynakta yer alan bu rivayetin Ebû Nu'aym'ın *Delâilü'n-nübüvve*'sindeki metni şöyledir:

عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَسْلَمْتُ قَارِي سُبُيًّا أُرَدُّ بِهِ يَقِيًّا فَقَالَ: مَا الَّذِي تُرِيدُ؟ قَالَ: ادْعُ تِلْكَ الشَّجَرَةَ أَنْ تَأْتِيكَ قَالَ: اذْهَبْ فَادْعُهَا فَاتَّأَمَّا الْأَعْرَابِيُّ فَقَالَ: أَجِيبِي رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: فَمَالَتْ عَلَى جَانِبٍ مِنْ جَوَانِبِهَا فَقَطَعَتْ عُرُوقَهَا ثُمَّ مَالَتْ عَلَى الْجَانِبِ الْأَخْرَفِ فَقَطَعَتْ عُرُوقَهَا حَتَّى أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: حَسْبِي حَسْبِي فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْجِعِي فَرَجَعَتْ فَجَلَسَتْ عَلَى عُرُوقِهَا وَفُرُوغِهَا فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: ائْتِنِّي لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ أَقْبَلَ رَأْسَكَ وَرَجُلَيْكَ فَفَعَلَ ثُمَّ قَالَ: ائْتِنِّي لِي أَنْ أَسْجُدَ لَكَ قَالَ: " لَا يَسْجُدُ أَحَدٌ لِأَحَدٍ وَلَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لِأَمْرَتِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَسْجُدَ لِرُؤُوسِهَا لِعِظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا.

Bir Ağacın Cinlerin Geldiğini Hz. Peygamber'e (s) Haber Vermesi

İlk kısmı Buhârî (ö. 256/870) ve Müslim'in *Sahih*'lerinde geçen rivayetin metni şöyledir:

عَنْ مَعْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، قَالَ: سَأَلْتُ مَسْرُوقًا: «مَنْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحِجْرِ لَيْلَةَ اسْتَمْعُوا الْقُرْآنَ؟» فَقَالَ: حَدَّثَنِي أَبُوكَ يَغْنِي عَبْدَ اللَّهِ أَنَّهُ «أَدْنَتْ بِهِمْ شَجْرَةً.»

Ağaç Dalının Hz. Peygamber'in (s) Çağırması Üzerine Gelmesi

Söz konusu rivayet, Tirmizî'nin *Sünen*'inde şu şekilde geçmektedir:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ بِمِ أَعْرَفْتُ أَنَّكَ نَبِيٌّ؟ قَالَ: إِنْ دَعَوْتُ هَذَا الْعِدْقُ مِنْ هَذِهِ النَّخْلَةِ تَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ؟ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ يَنْزِلُ مِنَ النَّخْلَةِ حَتَّى سَقَطَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: ارْجِعْ فَعَادَ، فَأَسْلَمَ الْأَعْرَابِيُّ.

Kuru Hurma Direğinin Ağlaması

1-Hz. Câbir'den Gelen Rivayet

Hiz. Câbir b. Abdullah'tan gelen üç tarik vardır. Birincisininin Buhârî'nin *Sahih*'indeki metni şöyledir:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَى شَجْرَةٍ أَوْ نَخْلَةٍ، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، أَوْ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا نَجْعَلُ لَكَ مِئْبَرًا؟ قَالَ: «إِنْ شِئْتُمْ»، فَجَعَلُوا لَهُ مِئْبَرًا، فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ دُفِعَ إِلَى الْمِئْبَرِ، فَصَاحَتِ النَّخْلَةُ صِيَاحَ الصَّبِيِّ، ثُمَّ نَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَمَّهُ إِلَيْهِ، تَبَيَّنَ أَنْبِيْنَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّنُ. قَالَ: «كَانَتْ تَبْجِي عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنَ الذِّكْرِ عِنْدَهَا.»

Hiz. Câbir'den gelen ikinci tarikin Buhârî'nin *Sahih*'indeki metni şöyledir:

عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي حَفْصُ بْنُ عُبَيْدٍ أَنَّ اللَّهَ بِنِ أَسِّ [ص:196] بِنِ مَالِكِ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، يَقُولُ: «كَانَ الْمَسْجِدُ مَسْقُوفًا عَلَى جُدُوعٍ مِنْ نَخْلِ، فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ يَوْمَ إِلَى جُدُوعِ مِنْهَا، فَلَمَّا صُنِعَ لَهُ الْمِئْبَرُ وَكَانَ عَلَيْهِ، فَسَمِعْنَا لِذَلِكَ الْجُدُوعِ صَوْتًا كَصَوْتِ الْعِشَارِ، حَتَّى جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا فَسَكَتَتْ.»

Hiz. Câbir'den gelen üçüncü tarikin Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'indeki metni şöyledir:

حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَبِي عَمْرِو، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ إِلَى جُدُوعِ نَخْلَةٍ، قَالَ: فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ لَهَا غُلَامٌ نَجَارٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي غُلَامًا نَجَارًا، أَفَلَا أَمُرُهُ أَنْ يَتَّخِذَ لَكَ مِئْبَرًا تَخْطُبُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: " بَلَى "، قَالَ: فَأَتَّخَذَ لَهُ مِئْبَرًا، قَالَ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ خَطَبَ عَلَى الْمِئْبَرِ، قَالَ: فَأَنَّ الْجُدُوعَ الَّذِي كَانَ يَوْمَ عَلَيْهِ كَمَا بَيَّنَّ الصَّبِيُّ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ هَذَا بَكَى لِمَا فَفَدَّ مِنَ الذِّكْرِ. "

2-Hz. Enes b. Mâlik'ten Gelen Rivayet

Dârimî'nin *Sünen*'indeki metni şöyledir:

حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُومُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيَسْنُدُ ظَهْرَهُ إِلَى جِدْعٍ فِي الْمَسْجِدِ فَيَخْطُبُ النَّاسَ، فَجَاءَهُ رُومِيٌّ، فَقَالَ: أَلَا أَصْنَعُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ وَكَأَنَّكَ قَائِمٌ؟ فَصَنَعَ لَهُ مِئْبَرًا لَهُ دَرَجَتَانِ، وَيَقْعُدُ عَلَى الثَّالِثَةِ، فَلَمَّا قَعَدَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ذَلِكَ الْمِئْبَرِ، خَارَ الْجِدْعُ كَخَوَارِ النَّوْرِ حَتَّى ارْتَجَّ الْمَسْجِدُ خُرْنًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَزَلَّ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمِئْبَرِ، فَالْتَزَمَهُ وَهُوَ يَخُورُ، فَلَمَّا الْتَزَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَكَنَ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ لَمْ الْتَزَمْهُ، لَمَا زَالَ هَكَذَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ خُرْنًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»، فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذُفِنَ.

3-Hz. Abdullah b. Abbas'tan Gelen Rivayet

Hz. Abdullah b. Abbas'tan gelen rivayetin Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*indeki metni şöyledir:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَخْطُبُ إِلَى جِدْعٍ قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَ الْمِئْبَرِ، فَلَمَّا اتَّخَذَ الْمِئْبَرِ وَتَحَوَّلَ إِلَيْهِ، حَنَّ عَلَيْهِ، فَأَتَاهُ فَاحْتَضَنَهُ فَسَكَنَ، قَالَ: " لَوْ لَمْ أَحْتَضِنَهُ، لَحَنَّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. "

4-Hz. Büreyde'den Gelen Rivayet

Hz. Büreyde'den gelen rivayetin Dârimî'nin *Sünen*'inde geçen metni şöyledir:

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنِي ابْنُ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ قَامَ فَاطَّلَانَ الْقِيَامِ، فَكَانَ يَسْقُ عَلَيْهِ قِيَامَهُ، فَأَتَى بِجِدْعٍ نَخْلَةٍ فَخَفَرَهُ لَهُ، وَأَقِيمَ إِلَى حَنْبِهِ قَائِمًا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ فَطَّلَانَ الْقِيَامِ عَلَيْهِ، اسْتَنَدَ إِلَيْهِ، فَاتَّكَأَ عَلَيْهِ، فَبَصُرَ بِهِ رَجُلٌ كَانَ وَرَدَ الْمَدِينَةَ فَرَأَاهُ قَائِمًا إِلَى حَنْبِ ذَلِكَ الْجِدْعِ، فَقَالَ لِمَنْ يَلِيهِ مِنَ النَّاسِ: لَوْ أَعْلَمُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَحْمَدُنِي فِي شَيْءٍ يَرْفُقُ بِهِ، لَمَصَنَعْتُ لَهُ مَجْلِسًا يَقُومُ عَلَيْهِ، فَإِنْ شَاءَ جَلَسَ مَا شَاءَ، وَإِنْ شَاءَ قَامَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «اِنَّوْنِي بِهِ» فَأَتَوْهُ بِهِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَصْنَعَ لَهُ هَذِهِ الْمَرَاقِي الثَّلَاثَ أَوْ الْأَرْبَعَ - هِيَ الْآنَ فِي مِئْبَرِ الْمَدِينَةِ -، فَوَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي ذَلِكَ رَاحَةً فَلَمَّا فَارَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجِدْعَ وَعَمَدَ إِلَى هَذِهِ الَّتِي صُنِعَتْ لَهُ، " جَزَعَ الْجِدْعُ، فَحَنَّ كَمَا تَحَنُّ النَّاقَةُ جِئْنَ فَارَقَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَرَعَمَ ابْنُ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِئْنَ سَمِعَ حَنِيبَ الْجِدْعِ رَجَعَ إِلَيْهِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ، وَقَالَ: «اخْتَرْتُ أَنْ أَعْرِسَكَ فِي الْمَكَانِ الَّذِي كُنْتُ فِيهِ، فَتَكُونُ كَمَا كُنْتُ، وَإِنْ شِئْتَ أَنْ أَعْرِسَكَ فِي الْجَنَّةِ فَتَشْرَبَ مِنْ أَنْهَارِهَا وَغِيُونِهَا فَيَحْسُنُ نَبْئُكَ، وَتُثْمِرَ فَيَأْكُلَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ مِنْ ثَمَرَتِكَ وَنَخْلِكَ. « فَرَعَمَ أَنَّهُ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ لَهُ: «نَعَمْ قَدْ فَعَلْتُ مَرَّتَيْنِ». فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «اخْتَارَ أَنْ أَعْرِسَهُ فِي الْجَنَّةِ.»

5-Hz. Übey b. Ka'b'tan Gelen Rivayet

Hz. Übey'den gelen rivayetin Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*indeki metni şöyledir

عن الطُّفَيْلِ بْنِ أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي إِلَى جِذْعٍ إِذْ كَانَ الْمَسْجِدُ عَرَبِيًّا ، وَكَانَ يَخْطُبُ النَّاسَ إِلَى جَانِبِ ذَلِكَ الْجِذْعِ ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَلْ لَكَ أَنْ أُجْعَلَ لَكَ مِنْبَرًا تَقُومُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ، حَتَّى يَرَى النَّاسُ خُطْبَتَكَ؟ قَالَ : " نَعَمْ " فَصَنَعَ لَهُ ثَلَاثَ دَرَجَاتٍ هِيَ الَّتِي عَلَى الْمِنْبَرِ . فَلَمَّا فَضِيَ الْمِنْبَرُ ، وَوُضِعَ فِي مَوْضِعِهِ الَّذِي وَضَعَهُ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَأَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقُومَ عَلَى ذَلِكَ الْمِنْبَرِ ، فَمَرَّ إِلَيْهِ ، فَلَمَّا أَنْ جَاوَزَ الْجِذْعَ الَّذِي كَانَ يَخْطُبُ إِلَيْهِ وَيَقُومُ إِلَيْهِ ، خَارَ إِلَيْهِ ذَلِكَ الْجِذْعُ حَتَّى تَصَدَّعَ وَانْشَقَّ ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا سَمِعَ صَوْتَ الْجِذْعِ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الْمِنْبَرِ ، وَكَانَ إِذَا صَلَّى مَعَ ذَلِكَ مَالَ إِلَى الْجِذْعِ يَقُولُ الطُّفَيْلُ : " فَلَمَّا هُدِمَ الْمَسْجِدُ وَغَيَّرَ أَخَذَ أَبُوهُ أَبِي بِنُ كَعْبٍ ، ذَلِكَ الْجِذْعُ ، فَكَانَ عِنْدَهُ فِي بَيْتِهِ حَتَّى بَلِيَ وَأَكَلَتْهُ الْأَرْضُ ، وَعَادَ رُفَاتًا " .